

De Bijbelcolporteur.

Een verhaal uit het leven

door

J. VAN BERGEN.

NIJBERG. G. F. CALLENBACH.

Dit zeggende, strekte hij den arm uit en knarste op de tanden van woede. blz. 10

DE BIJBELCOLPORTEUR

EEN VERHAAL UIT HET LEVEN

DOOR

J. VAN BERGEN

DERDE DRUK

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

I.

DE VIJANDSCHAP DES HARTEN.

„Van binnen uit het hart der menschen
komen voort kwade gedachten”

Mark 7 : 21.

Welk een verwonderlijk groote kracht het vuur bezit, wordt ons duidelijk, wanneer wij de werkplaats van een smid binnentreden. Wij zien dan hoe het harde metaal, heet gemaakt in de smidse, zacht en buigzaam wordt en zich tot de meest verschillende vormen laat verwerken. Er is echter iets, dat door de hittigheid ook van het heetste smidsvuur niet week te maken is, n.l. het door de zonde verharde menschenhart. Er wordt evenwel in de Schrift gesproken van kolen vuurs, die in staat zijn de hardigheid van zulk een hart te verbreken, evenals het vuur in de smidse die van het ijzer verbreekt, zoodat ook het hart zacht en buigzaam wordt, en zich onder de hand van den uitnemenden Werkmeester tot een heerlijken tempel Gods verwerken laat.

Zulk een verhard hart was onder anderen dat van Gerrit Hamer, die eenige jaren geleden op een flink dorp bij een smid als meesterknecht in dienst was.

Hij was een forschgespierde kerel, wiens vuisten wel in staat waren iemand ontzag voor hem in te boezemen, en er was niemand op het dorp, die hem gaarne tot vijand had, want tegen Gerrit te vechten was hetzelfde als een pak slagen te bekomen, waaraan men eenige dagen meer dan genoeg had. Dit vond niettemin nog al dikwijls plaats, want Gerrit hield wel van een kloppartijtje, daar hij gewoon was steeds als overwinnaar terug te keeren. Zijn arme vrouw ondervond dit maar al te dikwijls, en wenschte wel, het wat minder te *gevoelen*, wat het zegt, zulk een Nimrod tot man te hebben, en de herbergier uit de »Gouden Ploeg« begon reeds den prijs van zijn glaasjes en kannen te berekenen, wanneer hij den woesten smid de gelagkamer zag binnenkomen, want deze kwamen er alsdan zelden ongeschonden af.

»Ha, daar gaat hij weer, die fijne kwezelaar,« riep Gerrit, toen hij op zekeren morgen in de werkplaats stond en, van zijn werk opziende, een persoon in het oog kreeg, die, met een lederen tasch over den schouder, juist den dorpsweg passeerde. »Die ellendeling! Ik wou, dat ik hem eens te pakken had!«

»Wien bedoel je toch?« vroeg zijn kameraad, terwijl hij het vuur aanbliis.

»Wel, heb je hem niet gezien?« vroeg Gerrit. »Ik meen dien vreemden vogel, die hier een paar maanden geleden is komen aanvliegen, wie weet van waar. Hij loopt het heele dorp af met zijn boeken, die hij de menschen in de handen stopt om hun hun geld af te troggelen. Hij spreekt als een zwartrok, en meent misschien wel, dat hij de wijsheid in pacht heeft.«

»Je meent dien bijbelkoopman?« riep de andere, »colporteur heet hij, geloof ik. Nu ik . . .«

»'t Kan mij niet schelen, hoe de vent heet,« sprak Gerrit, »maar dat weet ik wel, dat hij bij mij niet meer aan moet komen met zijn schijnheilig gebabbel, of ik zal het hem doen opbreken.«

»Is hij dan reeds bij je geweest?« vroeg de andere weder.

»Ja, verleden week kwam hij ook bij mij spoken,« verhaalde Gerrit, terwijl hij geweldig in het vuur pookte. »Ik had juist iets met Trijn, die mij de les meende te lezen, omdat ik 's avonds naar »de Ploeg« ga en niet mal genoeg ben, bij haar op een droogje te zitten. Maar dat heb ik haar afgeleerd, dat verzeker ik je! En juist was zij bezig zich ziek te huilen, en mij een monster en een duivel en ik weet niet wat al meer te noemen, toen die landlooper aan de deur klopte en binnentrad. Hij stond een oogenblik op zijn neus te kijken, maar ik vroeg hem al heel gauw, wat hij in mijn huis kwam doen.«

»Hij wilde je zeker een Bijbel verkoopen, nietwaar?«

»Dat weet ik niet. Ik liet hem den tijd niet om er mee voor den dag te komen. Hij begon met een preek te houden, die lang niet malsch was. Hij zeide, dat hij overtuigd was, dat ik God niet liefhad, en dat de duivel in mijn huis woonde en in mijn hart ook. Hij vond het schande, dat ik mijn vrouw sloeg, en vertelde mij, dat ik op weg naar de hel was, zolang ik naar de herberg liep, en het vloeken en drinken niet liet. Het slot van zijn boetpredikatie was, dat ik mij moest bekeeren. 't Is wat moois! En zoo'n vreemde

snoeshaan zou mij in mijn eigen huis de wet komen stellen! Ik heb hem er op gediend, dat zeg ik je en, komt hij weder, dan, — wee zijn gebeente!»

»Maar, ik geloof toch niet, dat de man ongelijk had, Gerrit,« begon de ander na een oogenblik. »Je bent waarlijk al te ruw en te goddeloos. Zie, ik ben ook niet vroom, dat wil ik wel weten, maar zooals jij het aanlegt, zou ik het toch niet graag maken. Geloof je dan in allen ernst, dat, zooals jij nu handelt, je op den goeden weg bent? Je doet...«

»Wat?« schreeuwde Gerrit, terwijl hij woedend den zwaren hamer zwaaide. »Dat raakt jou zoo min als hem; ik zal zelf weten, wat ik doen en laten wil. Maar ik zeg je, dat ik dien femelaar betalen zal, zoodra ik er maar gelegenheid toe heb.«

Het binnentreden van den smidsbaas maakte een einde aan dit gesprek tusschen de knechts. Het is ons er duidelijk uit geworden, dat Gerrit Hamer al zeer verstokt in de zonde was, en wij denken niet zonder schrik aan den bijbelcolporteur, die, omdat hij den goddeloozen zondaar de waarheid gezegd had, nu in dezen een vijand gekregen had, die, met een gloeienden haat tegen hem vervuld, slechts op een gunstige gelegenheid wachtte om dien haat aan hem te koelen.

De colporteur wist dit echter niet, al kon hij wel begrijpen, dat de woeste man hem na hun kennismaking niet zeer genegen zou zijn. Hij maakte zich hierover echter niet ongerust, want hij wist, dat hij zich volkomen veilig bevond in de hoede van God den Heere, wiens dienstknecht hij was. Met een gebed op de lippen ging hij zijn weg en vond in menig huis een hart, dat be-

reidwillig was, niet alleen om het Woord Gods te koopen, maar ook om te luisteren naar de woorden van den koopman, die de blijde boodschap der genade verkondigde alom, waar hem dit slechts mogelijk was.

II.

HET WERK DER DUISTERNIS.

„Die zijn broeder haat, is een doodslager.”

1 Joh. 3 : 15.

Het zou ons weinig moeite kosten, dit hoofdstuk van ons verhaal zeer lang te maken. Wij behoefden dan slechts den colporteur te vergezellen, toen hij op zekeren morgen zijn woning verliet en, met het Brood des Levens ruimschoots beladen, den weg naar een naburig dorp insloeg. Wanneer wij hem dan slechts dien eenen dag gezelschap hielden, en alles, wat hem dien dag bejegende, hier wilden mededeelen, dan hadden wij stof genoeg voor minstens zes hoofdstukken. En dat zestal zou dan misschien niet eens zoo vervelend van inhoud zijn, als sommigen onzer lezers wellicht zouden denken. Wij zouden dan reeds aanstonds vernemen, wat de bijbelkoopman al van de zon wist te zeggen, die juist zoo heerlijk opkwam, toen hij even buiten het dorp naast een landman voortstapte, en ook, wat hij dacht van het zingen der vogelen, en van menschen, die niet zongen, maar klaagden en ongelukkig waren, omdat zij zich niet bekommerden om Hem, van wien ergens gezegd wordt:

Gods vriend'lijk aangezicht,
Heeft vroolijkheid en licht,
Voor alle oprechte harten,
Ten troost verspreid in smarten.

Wij zouden dan verder te weten komen, dat onze colporteur bij velen geen boek verkocht, omdat zij er wel vijf of meer nog in huis hadden, maar ook, hoe zij op de vraag, of zij er dan in *lazen*, beschaamd stilzwegen of boos werden. Ook zouden wij dan het gesprek hooren, dat er tusschen hem en een schoenmaker voorviel, die hem twee uren lang ophield om met hem te twisten over bijkomstige zaken, en niet eens zoo vriendelijk was den armen koopman zoolang een stoel te geven, waarop hij zitten kon, en die sommige zijner boeken afkeurde, omdat hij ze zelf nooit gelezen en er naar zijn zeggen ook nooit van gehoord had. Wij zouden dan zeker medelijden krijgen met den colporteur, als wij hoorden, hoe de schoenmaker hem en zijn boeken verketterde, maar ons daarna ook met hem verblijden, als hij bij die arme vrouw komt, die al lang verlangd heeft een Nieuw Testament te bezitten met groote, duidelijke letters, omdat zij uit haar ouden bijbel niet goed meer lezen kan, en die bij haar buurvrouw vijf centen gaat leenen, wyl zij er maar twintig bezit, en toch zoo gaarne het mooie, nieuwe boek hebben wil. Zie, wij zouden ons bij die eenvoudige ziel verkwikt hebben, die zoo gelukkig is, omdat zij weet, dat Jezus haar liefheeft, en zij dien Zaligmaker als haar Zaligmaker, haar Redder en Verlosser heeft leeren kennen en daarom in haar armoede rijker is dan een keizer op zijn troon.

Maar, gelijk ik reeds gezegd heb, dit hoofdstuk zou veel te lang worden, wanneer wij op deze wijze er alles in wilden vermelden, wat den colporteur dien dag bejegende. Wij laten hem daarom dien dag alleen reizen, maar zullen hem in den avond te gemoet gaan, om getuigen te zijn van hetgeen hem op den terugweg overkwam.

Inmiddels kunnen wij Hamer eens weder een bezoek brengen. Wij vinden hem in de werkplaats, aan het aambeeld. Zijn gelaat teekent de grootste verbolgenheid, en hij ziet zóó woest uit de oogen, of hij met de gansche wereld vechten wil, terwijl hij den hamer met zulk een geweld zwaait, alsof ook het gloeiende ijzer, dat hij onder handen heeft, er schuld aan heeft, dat de meesterknecht uit zijn humeur is.

»Is hij dan weer bij je geweest?« vroeg de andere knecht, naar aanleiding van iets, wat Gerrit juist gezegd had.

»Wat, bij mij geweest?« sprak Hamer, »ja, de vent schijnt het er op gezet te hebben, mij het leven te vergallen. Maar ik heb hem zóó goed getrakteerd, dat hij mij nu wel met rust zal laten. Ik heb hem met zijn heele boekenkraam de deur uitgegooid.«

»Niet heel vriendelijk,« merkte Jaap, de andere knecht, aan.

»Vriendelijk of niet, dat raakt je niet,« riep Gerrit. »De kerel is niet beter waard. Het is een onbeschaamde indringer; ik dacht, dat ik nu van hem af zou zijn, maar . . .«

»Is hij dan toch nog teruggekomen?«

»Wacht maar, ik zal het hem wel betaald zetten!« ging Hamer voort. »Teruggekomen? Neen, bij mij niet, maar nu komt hij bij mijn vrouw, als ik niet thuis ben. Dat heb ik gisteren bij geval vernomen. Zij heeft ook al een boek van hem, en zit nu gedurig te lezen en te huilen in plaats van haar werk te doen. Hij zal haar nog gek maken; ik geloof, dat hij het zelf al lang is. Maar, zoo waar als ik Gerrit Hamer heet, ik zal het hem afleeren, dien kwezell! Ben ik geen heer en meester in mijn eigen huis? Trijn is mijn vrouw en zij zal doen wat ik zeg. Als zij bekeerd moet worden, zal ik het wel doen, hier, met deze vuist.« Dit zeggende, strekte hij den arm uit en knarste op de tanden van woede. Hij hervatte vervolgens zijn werk en het trof de opmerkzaamheid van zijn kameraad, dat hij op het verdere van den dag zeer stil en in zichzelf gekeerd was. Het was duidelijk, dat hij over iets dacht, en de boosaardige grijns, die nu en dan eensklaps over zijn zwart gelaat kwam, deed genoegzaam uitkomen, dat hij iets in zijn schild voerde, om aan den gloeienden haat, die zijn gemoed verteerde, voldoening te geven.

En zoo was het ook. Hij had het op den colporteur gemunt, en zijn plan was in den loop van den dag tot rijpheid gekomen. Zwijgend verliet hij tegen den avond de werkplaats, en even zwijgend kwam hij thuis om zijn avondeten te nuttigen. Maar het eten smaakte hem niet, en weldra ging hij de deur uit, terwijl zijn vrouw hem met verwonderde oogen naarstaarde. Zou hij tot inkeer komen, en zou dit zwijgen een voorbode zijn van betere dagen, zoo voor hem als

voor haar? Ach, de arme vrouw hoopte het. Maar zij begreep niet, dat het de stilte was, die een onweder voorafging.

Hamer ging het dorp door en sloeg, aan het einde gekomen, denzelfden weg in, dien de colporteur dien morgen gegaan was.

»Ik weet, dat hij naar G. is,« sprak hij bij zichzelf, »en ook, dat hij hedenavond terugkomt. Hij kan mij dus niet ontkomen. Ha, nu zal ik hem!...«

Eensklaps stond hij stil. Was het niet de stemme Gods die in zijn hart sprak en hem toefluisterde: »Doe het niet.... keer terug. Wilt gij een moordenaar zijn?« Maar neen, hij was reeds te ver gegaan. De gelegenheid was zóó gunstig, de avond zóó donker, en — hij zou hem immers niet doodslaan? Hij wilde hem alleen maar voorgoed afleeren, bij zijn vrouw te komen preëken. En mocht hij dit dan niet? Was hij geen meester in zijn eigen huis?

Zoo overlegde de ruwe smid en ging verder. Ongeveer een kwartier buiten het dorp vertrapte hij zijn tred, stond een oogenblik te luisteren, liep toen een weinig op en neder en stelde zich, toen hij een half uur later meende in de verte iets te hooren naderen, haastig ter zijde van den weg achter een boom in hinderlaag.

En de colporteur? — Hij heeft een goeden dag gehad, wel vermoeiend naar het lichaam, maar verblijdend naar den geest. Het is vrij laat geworden, want hij heeft zich wat lang bij een zieke opgehouden, die hongerde naar het Brood des Levens. Hij heeft die ziel verkwikt en vertroost met de goede woorden der Schrift, en haar aan Jezus' voeten neergelegd, opdat zij Hem

en Hij haar zou vinden. Eenzaam keert hij nu terug. De duisternis is dezen avond zeer groot, doch de weg is breed en de streek veilig. Zijn ziel is dankbaar en vroolijk in God, Die hem ook dezen dag weer geleid en in zijn werk gezegend heeft. »O Heere,« smeekt hij in zijn hart, »geef Gij Uw zegen over het zaad, dat ik dezen dag heb mogen uitstrooien. Zaaïen, planten en natmaken kunnen wij, maar Gij zijt het alleen, die den wasdom gebiedt. Maar dit wilt Gij ook doen, want het is Uw lust te«

Wat is dat? Daar gevoelt de eenzame wandelaar zich eensklaps van achteren aangegrepen en, eer hij tijd heeft zich om te keeren, is hij ter aarde geworpen.

»Ha, — heb ik je eindelijk,« hoort hij zich toeschreeuwen. »Nou zal ik je leeren, hoe Gerrit Hamer iemand beloont, die zich met zijn doen bemoeit!«

Meteen gaf hij den colporteur een hevigen vuistslag op het hoofd. Aan tegenstand was voor dezen niet te denken. »O Heere! ontferm u over mij en over mijn vijand!« riep hij uit. Dit was ook het eenige, wat hij zeggen kon, want een tweede vuistslag deed hem bewusteloos neerzinken.

Met een recht duivelsch genoegen koelde Gerrit verder nog zijn haat aan zijn weerloos slachtoffer. Hij vergat, dat hij daar straks nog voornemens was geen doodslag te begaan, en herinnerde zich dit niet eer, dan toen hij tot zijn schrik meende te bespeuren, dat de colporteur werkelijk dood was. Toen wierp hij hem haastig in de naast den weg loopende sloot, die gelukkig zonder water was, en vluchtte, als door helsche machten voortgejaagd, van daar.

Toen hij thuis kwam, joeg zijn doodsbleck gelaat

zijn vrouw een ongekenen angst aan. Hijzelf schrikte niet minder, toen het licht der lamp zijn hand bescheen. Zij was met bloed bevekt.

III.

DE KNAGENDE WORM.

„Den goddelooze zullen zijn ongerechtigheden vangen.” Spr. 5 : 22.

Was de colporteur dood? Dat zou de duivel gaarne gewild hebben, want hij is een menschenmoorder van den beginne, en heeft het vooral op dezulken gemunt, die God liefhebben, en zich op alle wijze bevljigten om het rijk der duisternis afbreuk te doen. Maar zoo wij den Heere dienen, mogen wij toch altijd gerust zijn en behoeven wij niet te vreezen voor het geweld der boozen, want hun kracht reikt niet verder dan God hun toelaat.

Dit werd ook uit het lot van den colporteur weder duidelijk. Het was goed voor hem, dat hij bij den aanval van zijn vijand zoo spoedig bewusteloos werd, want hierdoor werd de belager verschrikt en de woede van zijn aanval zeer verminderd, zoodat de aangevallene er veel beter afkwam, dan zich aanvankelijk liet vermoeden. Hij kwam, eenigen tijd nadat Hamer zich verwijderd had, weder tot bewustzijn, maar had een oogenblik noodig om zich te bezinnen waar hij zich bevond, en hoe hij in die sloot gekomen was.

Een hevige pijn aan het voorhoofd droeg er veel toe bij, dat hem een en ander duidelijk werd. Hij richtte zich met moeite op, kroop op handen en voeten uit de sloot, en beproefde vervolgens zijn beenen te gebruiken. Aanvankelijk ging dit moeilijk, zoodat hij waggelde als een dronken man. De frissche avondkoelte deed hem echter veel goed en, naarmate hij voortging, gevoelde hij zich beter, en zoo bereikte hij na een half uur het dorp en zijn woning.

Hij woonde alleen op een kamer bij een bakker en, daar er geen lamp brandde in den winkel, kwam de colporteur het voorhuis door en de trap op, zonder gezien te worden. Toen hij zich in den spiegel bezag, bemerkte hij, dat zijn neus het 't meest had moeten ontgelden, en dat hij boven het rechteroog gewond was. Hij wiesch en reinigde zich zoo goed hij kon, riep toen de bakkersvrouw, deelde haar met weinige woorden mede wat hem overkomen was, en zond om den geneesheer. Deze kwam spoedig en vond de wonden niet gevaarlijk. Hij verbond ze, schreef eenige middelen voor en ried den patiënt aan rust te nemen. Den volgenden dag verhief zich echter een zware koorts, die zich vervolgens herhaalde en in hevigheid toenam, zoodat de lijder waarlijk aan den oever des doods gebracht werd. De Heere zegende echter de middelen, en hoorde het gebed van den zieke en van zijn vrienden en ruim een maand later was de colporteur volkomen hersteld, behalve dat hij iets aan zijn voorhoofd bleef behouden, wat de apostel Paulus een litteken van den Heere Jezus zou genoemd hebben. (Gal. 6 : 17.)

Het spreekt vanzelf, dat de colporteur door dit ongeval gedurende verscheidene dagen in het gansche dorp het onderwerp der gesprekken was. Sommigen, die even vijandig van hart waren als de smidsknechts, schepten er een heimelijk genoegen in. Anderen hadden diep medelijden met den armen koopman, die toch niemand kwaad deed en wederom anderen vonden het een schande voor het dorp, terwijl Lenemoei, de oude grootmoeder van Barend, den schoenmaker, meende, dat de veldwachter beter op moest passen, en de goddelooze menschen moest gevangen nemen, eer zij iemand zoo telijf konden vallen.

Maar wie was de bedrijver van het gruwelstuk? Deze vraag deed ieder, die er van hoorde, doch niemand gaf er antwoord op. Velen, die Gerrit Hamer kenden, en onder dezen vooral zijn kameraad Jaap, vermoedden wel iets, doch zij zorgden er wel voor deze gedachte niet uit te spreken. De eenige, die den schuldige aanwijzen kon, was de colporteur, doch hij deed het niet. De burgemeester zond wel een dienaar op hem af en deze deed, blijkbaar onder het volle besef zijner gewichtige bediening, wel onderzoek bij hem, doch de colporteur noemde geen naam, en zeide, dat de duisternis hem belet had te zien, wie zijn aanvaller was. En hier sprak hij immers de waarheid. Hij had alleen *gehoord*, wie hij was, doch dit zeide hij er niet bij.

»Den goddelooze zullen zijn ongerechtigheden vangen,« staat er echter geschreven. Dit werd ook aan Gerrit Hamer bewaarheid, alsmede dat andere woord der Schrift: »De goddeloozen hebben geen vrede.«

(Jes. 46 : 22). Dit laatste was den smidsknecht, vooral na het bedrijven zijner euveldaad, duidelijk aan te zien. Hij scheen, na dien avond, geheel en al veranderd te zijn. Zijn woeste vroolijkheid was geheel verdwenen, en hij verrichtte zijn werk meestal zwijgend en in zichzelf gekeerd, en het ontging de aandacht van zijn kameraad niet, dat zijn gelaat dikwijls de grootste onrust teekende, vooral, toen er op zekeren morgen gezegd werd, dat de colporteur op sterven lag. Gerrit sidderde aan al zijn leden, toen hij dit schijnbaar onverschillig aanhoorde. Overigens repte hij nooit een woord meer van den gehaten bijbelkoopman, en het was duidelijk, dat het hem geen genoegen deed, wanneer iemand in zijn tegenwoordigheid diens naam noemde.

Door al deze omstandigheden werd het vermoeden tegen hem niet weinig versterkt, dat hij van den aanval op den colporteur wel meer af wist, en er was weldra niemand meer op het gansche dorp, die den smidsknecht niet voor den schuldige hield. Niet iedereen was echter even behoedzaam om deze gedachte voor den schuldige te verbergen, en dit gaf op zekeren avond in de herberg aanleiding tot een tooneel, dat den kastelein vrij wat glaasjes en den smid zijn vrijheid kostte. Terwijl deze met een drietal zijner makkers aan het kaartspel was, ontstond er onder hen twist, die weldra zeer hoog liep. Gerrit had dien avond meer dan gewoonlijk gedronken en was hierdoor onhandelbaarder dan ooit. Ziedend van woede, stond hij na een oogenblik op en daagde zijn tegenpartij uit met hem naar buiten te gaan, om daar met

de vuist het geschil te beslechten. Deze, insgelijks opgewonden, duwde hem toe: dat hij niet gaarne met hem in de duisternis alleen was, en raadde hem aan liever buiten het dorp te gaan om den colporteur op te wachten, om dezen

Maar de smid liet hem niet toe meer te zeggen. Als een bezetene rende hij op den beschuldiger aan, stoelen en tafels werden weggeslingerd, en het werd een kloppartij, waarbij de bevreesde kastelein sidderend in een hoek kroop. De politie kwam er spoedig bij te pas, en veertien dagen later werd Hamer weggehaald, en kreeg hij kort daarna, voor één jaar en zes weken, de gevangenis in de naburige stad tot verblijf.

IV.

DE OVERWINNING DER LIEFDE.

„Overwin het kwade door het goede.”
Rom. 12 : 21.

De colporteur was juist weer begonnen zijn werk te doen, toen het in het vorige hoofdstuk verhaalde met den smidsknecht voorviel. Hij had diep medelijden met den man, doch vooral met zijn arme vrouw, die nu zonder verzorger zou zijn. Hij hoopte echter, dat het hun beiden tot heil zou worden, en bad dit vurig van zijn God. Hij zette nu zijn bezoeken bij de smidsvrouw met des te meer getrouwheid voort, en hij bespeurde, dat haar hart meer en meer voor

de waarheid Gods toegankelijk werd. Ook trok hij zich haar aardsche zaken zeer aan, en wist met behulp van eenige zijner vrienden zóó voor haar onderhoud te zorgen, dat zij geen gebrek leed in al den tijd, dat haar man in de gevangenis was. De smidsbaas liet zich door hem bewegen, haar nu en dan een klein voorschot te geven, hetwelk Gerrit, als hij terugkwam, langzamerhand zou kunnen afdoen, want, daar deze een goed werkman was, zou de baas geen zwaarigheid maken, hem weder in zijn dienst te nemen, zoodra hij op vrije voeten kwam.

Gerrit bleef van dit alles langen tijd onkundig, want zijn vrouw liet niets van zich hooren. Zij kon er maar niet toe besluiten, haar afkeer van zijn slechte handelingen ter zijde te stellen, en was in het eerst stellig van voornemen, hem aan zijn lot over te laten en, als hij terugkwam, niet meer met hem samen te wonen. Doch de colporteur liet haar omtrent dit punt niet met rust. »Gij moet hem liefhebben en hem weldoen,« sprak hij gedurig, »dit alleen kan hem redden. Doet ook de Heere niet alzoo jegens ons, en kunnen wij ons in Zijn liefde verblijden, zoolang wij haat en bitterheid in onze ziel koesteren?«

De vrouw gevoelde meer en meer de waarheid dezer woorden, en dat haar hardheid juist de oorzaak was, waarom zij nog altijd niet tot vrede kwam. Zij boog zich voor den Heere in het stof, en zocht hulp en kracht om zichzelf te overwinnen aan de voeten van Jezus, en deed dit niet te vergeefs. Zij leerde in Hem gelooven als haar Zaligmaker, zij vond troost en rust door Zijn genade en haar gemoed werd vervuld met

den Geest Gods. Toen kon zij aan Gerrit denken zonder haat, toen werd haar hart van medelijden met hem bewogen, zij kon voor hem bidden en wenschte nu vurig, dat hij maar terugkwam, opdat zij hem wél kon doen, en hem kon bewijzen, wat de liefde van Christus uitwerkt.

Het klonk Gerrit zeer onaangenaam in de ooren, toen op zekeren middag, nadat hij ongeveer drie maanden in de gevangenis had doorgebracht, de cipier hem berichtte, dat zijn vrouw zich aangemeld had, om hem te zien en te spreken. Hij dacht haar bleek en vermagerd te zullen zien, en stelde zich reeds voor, dat zij hem de bitterste verwijtingen zou doen en hem een moordenaar zijner vrouw en kinderen noemen. Het kwam echter geheel anders uit. Zij zag er gezond en zelfs opgeruimd en vrolijk uit. Ook de beide kinderen, die zij bij zich had, waren rein en zindelijk gekleed, en er kwam geen enkel bitter woord over haar lippen, maar zij was zeer vriendelijk en hartelijk, sprak hem moed in en troostte hem met het vooruitzicht, dat hij over enkele maanden weer tot haar komen zou, en dat zij dan gelukkiger zouden zijn dan te voren. Ook verhaalde zij hem, dat zij geen gebrek had, omdat goede vrienden voor haar zorgden, doch zij noemde geen namen, omdat de colporteur haar verzocht had, dit niet te doen.

De smid staarde zijn vrouw verwonderd aan. Het was hem, alsof hij droomde. Hij had den moed niet haar iets te zeggen, anders had hij zeker wel gevraagd, wie hem toch die tabak zond en dat vleesch en zoo veel versnaperingen meer, die hij bijna elke week

ontving, zonder dat er gezegd werd, van wien het kwam. Hij zat daar nog geruimen tijd, nadat zijn vrouw reeds weer heengegaan was, stil ter neder en peinsde, en herhaalde gedurig bij zichzelf: — »wonderlijk — 't is vreemd, wie zou dat alles voor mij doen?»

Ter bestemder tijd werd Hamer ontslagen. Zijn vrouw ontving hem met open armen en maakte van zijn terugkomst een waar feest. Reeds den volgenden dag kon hij weer aan het werk gaan, waarbij zijn meester hem ook vriendelijk bejegende. Maar het werken ging niet zoo goed als voorheen. De krachtige man was in de gevangenis zeer verzwakt. Hij spande zich in den hamer te zwaaien en deed meer dan hij kon, en het gevolg daarvan was, dat hij na eenige dagen niets meer vermocht en op het ziekbed geworpen werd. Daar leerde hij eerst duidelijk zien, hoe zijn vrouw veranderd was. Hij werd bediend op zijn wenken en genoot een oppassing zóó teeder, als of hij altijd de beste echtgenoot van de wereld geweest was.

Dit bleef niet zonder uitwerking op Gerrit. Zijn hart werd er week onder en meer dan ooit dacht hij in die dagen aan den colporteur, want, hoewel zijn vrouw diens naam nooit noemde, vermoedde hij toch wel, dat deze ook de hand in dit alles had. Hij begon te gevoelen, dat die bijbelkoopman het goed met hem en zijn gezin meende, en indien deze nu tot hem gekomen ware, zou hij hem stellig vriendelijk hebben ontvangen en hem om vergeving gesmeekt hebben.

Die man had hem immers kunnen aanklagen, maar, in plaats daarvan, had hij van zijn booze Trijn een goede, lieve, zachte vrouw gemaakt!

Drie maanden lang bleef Hamer ziek. De Heere verhoorde echter de gebeden zijner vrouw en van den colporteur, zoodat de smidsbaas eerlang zijn meesterknecht weer in zijn werkplaats had. Gerrit was in vele dingen waarlijk ten goede veranderd. De ware verandering ontbrak echter nog; zijn hart miste nog den waren vrede. Zijn ziekte had hem, wat het tijdelijke aangaat, in groote moeielijkheden gebracht. Zijn huishuur was van week tot week opgelopen, de bakker had zijn vrouw uit medelijden reeds geruimen tijd geborgd, en het voorschot van zijn baas was tot een aanmerkelijk cijfer geklommen. Hoe zou hij dat alles kunnen oververdienen?

Dit was echter niet de zwaarste last, die hem drukte. Zijn hart werd meer ontrust door de gedachte aan zijn goddeloosheid, vooral tegenover den colporteur. Zoo dikwijls hij diens naam hoorde noemen, was het hem alsof er een priem door zijn ziel ging, en meer dan eens kwam de gedachte bij hem op, om tot hem te gaan en hem om vergiffenis te smeeken, en dan ook, evenals zijn vrouw, God te gaan dienen, opdat hij ook zóó gelukkig mocht worden, als hij zag, dat zijn vrouw geworden was. Maar dit liet zijn hoogmoed niet toe. Als de bijbelkoopman nu eens weer bij hem kwam! Doch dit kon hij immers ook niet verwachten? »Neen, gij moet naar hem gaan,« sprak weder de stem in zijn binnenste.

Dergelijke overleggingen hielden hem ook bezig,

toen hij op zekeren morgen aan het aambeeld stond, en bezig was een keten te smeden.

»Gerrit,« sprak zijn meester, de werkplaats binnenkommende, »je behoeft je om het voorschot niet meer te bekommeren. Het is mij betaald geworden en jij krijgt Zaterdagavond weer je volle loon.«

Hamer zag zijn meester vragend aan.

»Wie het gedaan heeft, mag ik eigenlijk niet zeggen, maar ik zal het toch doen. — De bijbelkoopman is bij mij geweest. Die man schijnt veel van je te houden.«

Gerrit voelde iets in zijn binnenste branden, dat heeter was, dan het vuur dat hij oppookte.

Na een half uur trad de huisheer van Hamer de werkplaats binnen, terwijl hij met een vriend daar voorbij kwam en trad regelrecht op Hamer toe.

»Ik heb u gezegd, dat gij de woning uit moet,« sprak deze, »en had daar reden toe. Ik heb in geen zes maanden een cent huur van u gezien. Gij kunt nu evenwel blijven, want uw huur is betaald tot aanstaanden Maandag. De bijbelcolporteur heeft alles voor u betaald.«

De smidsknecht liet hamer en ketting vallen, en bracht, leunend tegen den muur, de hand aan het voorhoofd. Zijn hoofd stond in brand, meende hij, en hij had den moed niet den huisheer aan te zien, noch zijn baas, die met over elkander geslagen armen tegen het aambeeld leunde, en zijn meesterknecht met belangstelling gadesloeg. Ook Jaap, de andere knecht, die naast den grooten blaasbalg stond, werd door hetgeen hij zag en hoorde dermate van zijn stuk ge-

bracht, dat hij in zijn verbijstering een hoefijzer met zijn hand in plaats van met de tang in het vuur stak en zich deerlijk de vingers brandde.

Reeds was de bezoeker weer heengegaan en nog altijd stond Hamer daar, stom als een beeld, en staarde hij voor zich op den vloer. Eensklaps springt hij op, grijpt zijn muts van de werkbank en rent, zonder een woord te spreken, de deur uit. Hij vliegt den weg langs, en ziet niets, totdat hij in zijn woning staat, waar juist zijn vrouw bezig is een lekker stukje vleesch op het vuur klaar te maken.

»Vrouw,« roept de smid, »vleesch? Voor wie?«

»Een vriend heeft het mij gegeven!« antwoordde zijn vrouw op vroolijken toon. »Het zal helpen om je je krachten terug te geven.«

»Wie is die vriend?« vroeg Hamer, en nu eerst bespeurde zijn vrouw, in welk een onrust haar man verkeerde.

»De bijbelkoopman!« — fluisterde zij, en tranen vloeiden uit haar oogen en stroomden haar langs de wangen.

»En wie heeft je geleerd mij zoo lief te hebben, en zoo goed voor mij te zijn, nadat ik«

»Naast God, de bijbelkoopman!«

»En wie heeft mij elke week tabak gezonden, en boter en vleesch, toen ik in de gevangenis zat?«

»De bijbelkoopman!«

Dat was te veel. De man, dien hij eenmaal zonder reden bijna vermoord had, die hem had kunnen aanklagen, die man was in alles zijn weldoener! Daar rent de smid den weg weer over, vliegt als een be-

zetene het dorp door en, bij den bakker gekomen, de trap op, die naar de kamer van den colporteur voert.

»Gij zijt een engel, maar ik ben een monster!« riep hij uit, en zonk voor den bijbelkoopman op de knieën. De leeuw was een lam geworden, de groote, ruwe man snikte als een kind. »O, gij kunt mij niet vergeven, ik heb het ergste tiendubbel alleen aan u verdiend. Gij moet mij«

Maar de colporteur liet hem niet uitspreken. Hij drukte dat monster aan zijn hart, en dankte zijn God voor de overwinning, door de liefde, die uit Hem is, op de macht der duisternis behaald. En deze overwinning bleek weldra volkomen te zijn, want de smidsknecht zocht en vond vrede in Jezus, en zijn hart en zijn huis werd een tempel des Heeren.
